

ALLIANSIN LAUSUNTO DEMOKRATIAPOLIITTISET TOIMINTAOHJELMAN VALMISTELUUN

Oikeusministeriölle

Suomen Nuorisoyhteistyö – Allianssi ry (Allianssi) antoi syyskuussa lausunnon (16.9) valmisteilla olevasta demokratiapoliittisesta toimintaohjelmasta¹. Tässä lausunnossa Allianssi keskittyy toimintaohjelman luonnoksen teemaan *demokratiakasvatus*, jonka hankkeiden luonnokset oli nyt kommentoitavana.

Allianssi kiittää valmistelijoita hyvästä pohjatyöstä. Toimintaohjelman luonnoksessa esitetyt demokratian ongelmat ja haasteet, kuten osallistumisen eriarvoistuminen, on todella hyvin kuvattu ja niistä Allianssi on samaa mieltä.

Perustuslakivaliokunta lausunnossaan demokratiapoliittisesta selonteosta oli sitä mieltä, että äänestysaktiivisuuden nostaminen tulisi olla toimintaohjelman keskeinen tavoite. Nuorten kiinnostus edustukselliseen demokratiaan tulee herättää kaikin kuviteltavissa olevin keinoin. Allianssin mielestä nuorten demokratiakasvatukseen ja koulutukseen tulee panostaa ja on hienoa, että se on valittu yhdeksi toimintaohjelman teemaksi.

Tässä valossa pienen pettymyksen tuo toimintaohjelman demokratiakasvatuksen alla olevien hankkeiden luonne. Vain yksi hanke koskee suoraan peruskouluja (6.1.1 kokeiluhanke). Kouluissa tulee tuoda esiin arkipäiväistä vaikuttamista, mutta myös poliittisiin prosesseihin, äänestämiseen ja vaaleihin liittyvien teemojen on oltava osa oppilaitoksen perustyötä.

Allianssi koordinoi poliittisten nuorisoyhteistyöjen ja koulujen yhteistyötä ja on mahdollistanut puolueiden pääsyn kouluihin esimerkiksi toiminnallisella Poliitiikan torit -konseptilla. Poliitiikan tori on messumainen tilaisuus, jossa eri puolueita tulee koululle esittelemään omaa toimintaansa. Tästä konseptista Allianssi jakaa mielellään hyviä kokemuksia käynnistyvälle kokoiluhankkeelle.

Allianssille tärkein demokratiakasvatusmetodi on Nuorisovaalit. Se mahdollistaa alle 18-vuotiaille nuorille ensikosketuksen vaaleihin ja konkreettisen kokemuksen äänestamisestä. Tutkijoiden mukaan ensimmäiset äänestyskokemukset ovat merkityksellisimpiä myöhemmän äänestysaktiivisuuden kannalta. Muutamat ensimmäiset vaalit ovat keskeisiä sen kannalta, tuleeko äänestamisestä tapa vai ei.

Allianssin kokemuksen mukaan opettajilla on arkuutta tehdä yhteistyötä etenkin poliittisten toimijoiden kanssa. Ongelmallista on, että puoluepoliittinen keskustelu ei saa tilaa koulujen demokratiakasvatuksessa. Puoluepolitiikan pelko tekee demokratiakasvatuksesta epäkiinnostavaa. Nuorilla on oltava ymmärrystä poliittisten suuntausten ja puolueiden välisistä eroista. Tämä tuo opetukseen kiinnostavuutta ja konkretiaa sekä antaa todellisen kuvan demokraattisesta järjestelmästä.

Puolueiden toimijoiden kanssa tehtävä yhteistyö, kuten kouluvierailut, on tärkeää mm. ajankohtaisten poliittisten aiheiden saamiseksi kouluun.

¹ <http://www.alli.fi/siteneews/view/-/nid/4850/ngid/28>

- Perustuslakivaliokunta toivoi myös, että poliitikot voisivat vieraila kouluissa nykyistä enemmän. Tartutaanko tähän missään toimintaohjelman hankkeessa?
- Ennakoäänestyspaikkoja tulee olla siellä, missä nuoret liikkuvat, kuten oppilaitoksissa ja kauppakeskuksissa.
- Yhteistyötä tulee tehdä järjestöjen lisäksi esimerkiksi vaaliviranomaisten kanssa (viralliset vaalijulisteet kouluihin).

Vaikuttamaan oppiminen lähtee omasta arjesta. Kouluympäristön lisäksi kaikkien nuorten kanssa toimivien, esimerkiksi nuorisotyöntekijöiden, vastuulla on varmistaa lasten ja nuorten osallisuus ja tarjota tilaa vaikuttaa lähiympäristön, mutta myös laajemmin yhteiskunnan tasolla. Esimerkiksi nuorisotyöllä on vahva rooli osallistumisen eriarvoistumisen vähentämisessä, koska vaikuttamisenhalu on eriytynyt mm. koulutuksen mukaan.

Nuorten äänestysaktiivisuus on kauttaaltaan selvästi alhaisempaa, kuin vanhemmissa ikäryhmissä. Lisäksi nuorten keskuudessa on ryhmiä, joiden osallistumisinto on vielä matalampaa kuin muiden nuorten. Perustuslakivaliokunta oli huolissaan siitä, että selonteossa ei kiinnitetty erityistä huomiota ammatin opiskeluvien demokratiakasvatukseen, vaikka heidän yhteiskunnallinen osallistumisensa on muita alhaisempaa.

- Huomiota tulee kiinnittää ammatillisessa peruskoulutuksessa oleviin nuoriin. Miten tämä ryhmä näkyy tulevassa toimintaohjelmassa? Heidän matalampi osallisuutensa on todettu, mutta onko joku hanke joka keskittyy tähän?

Maahanmuuttajanuorten osallisuuden tukemiseksi tarvitaan erityisiä toimenpiteitä ja resursseja. Myös jo toteutuva monikielisen viestinnän lisääminen ja maahanmuuttajajärjestöjen ja –toimijoiden kanssa tehtävän yhteistyön jatkaminen on tärkeää. Nyt toimienohjelmassa on demokratiakasvatushanke vain kotoutumiskoulutuksen osana. On hyvä, että tämä huomioidaan heti kotoutumisen alussa, mutta toimenpiteitä tarvitaan lisää.

- Maahanmuuttajataustaisten nuorten demokratiakasvatukseen tulee panostaa

Äänestysikärajan laskeminen toisi myös hyvää selkärankaa koulussa tapahtuvalle demokratiakasvatukselle. Kiinnostus esimerkiksi kunnallisiin asioihin kasvaa, mikäli nuorella on todellista valtaa vaikuttaa. Perustuslakivaliokunta on katsonut, että äänestysaktiivisuuden nostamiseksi tarvitaan ennakkoluulotonta ja rohkeaa uudelleen ajattelua. Konkreettinen ja rohkea toimenpide on äänestysikärajan laskeminen 16 ikävuoteen. Yhdessä hyvän demokratiakasvatuksen kanssa äänioikeusikärajan laskeminen tukisi nuorten demokratiaoikeuksien toteutumista. Kuntavaalien osalta äänioikeusikärajan laskemista on jo tarpeeksi selvitetty, mutta poliittista tahtoa ei ole ollut riittävästi.

Allianssi kommentoi lyhyesti myös teemakokonaisuutta ”Yhteiskunnallinen toimintaympäristö ja keskusteluilmapiiri”. Hankeluonnoksessa painottuu järjestöjen rooli vihapuheen kitkemisessä, mutta mieltään hanketta ei tälle toimintaohjelmassa ole, mikä on selkeä puute.

Eero Rämö
puheenjohtaja

Olli Joensuu
pääsihteeri